

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Friderici Forneri Theologiae Doctoris Canonici Ecclesiae
Collegiatæ diui Stephani Bambergæ, De Temulentia
Malo, Eiusque Remediis, Variis Item Scitu Iucundissimis,
nec non vtilissimis de rebus, quæ in ...**

Förner, Friedrich

Ingolstadii, 1603

Cap. XXIX. De spectaculis, histrionibus, Mimis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-45433

Inquiebat Cytharædus. *Valeas ergò cum Cythara tua; seſeq; mox, vt alij, ad piſces proripuit: ac Cytharædo liberum erat, ſibi canere & Muſis.*

Hæc diſta ſint de Muſica; ab ea ad ſpectacula & alia id generis ludicra nos transferemus.

CAPVT XXIX.

De ſpectaculis, hiſtrionibus, Mimis.

*Lib. 1. Ph.
miser,*

Silius Italicus teſtatur, ſolitos olim veteres inter conuiuia gladiatorum, mutuis ſeſe vulneribus lacerantium ſpectacula agitare, more à Campanis orto, mea ſententia, quibus illud Strabo adſcribit, ſic enim eleganti verſu Silius.

*L. 5. Geo.
graph,*

*Quin etiam exhilarare viris conuiuia, cæde
Mos olim, & mifcere epulis ſpectacula dira,
Certantum ferro; & ſæpè ſub ipſa cadentium
Pocula, reſperſis non parco ſanguine, menſis.*

Frequentius erat, amores mulierum, & adulterii, ſpectaculis, item Tragicas actiones & cædes repræſentare, quibus præter omnem modum, ingenti virtutis ruina, cum primis addixerat ſeſe Ethnica vetuſtas. Verat verò Apoſtolus, Chriſtianis hominibus, illius generis oblectamenta omnia, quæ fæditatem aliquam, aut complectuntur, aut ſaltem inſinuatam, & impreſſam ſpectatorum animis, relinquunt, ſiue Comædiis conſent, ſiue Tragædiis, hiſtrionibus ac

Ephes. 5.

Mimis. Turpitudinis aut ſtultiloquium aut ſcurrilitas, quæ ad rem non pertinet, nec nominentur in vobis, ſicut decet ſanctos. Quæ verba Lactantius excipiens & exaggerans. Itaq; his & delectantur, inquit, & libenter inter-

*L. 6. diui-
nar. Inſtit,
cap. 20,*

ſunt; quæ quoniam maxima ſunt irritamenta vitiorum, & ad corrumpendos animos potiſſimum valent, tollenda ſunt nobis; quia nõ modò ad beatam vitam nihil con-

ferunt

serunt, sed etiam nocent plurimum. Et inferius propè finem capit. Nam & Comica fabula, de stupris virginum loquuntur, aut amoribus meretricum; Et quo magis sunt eloquentes, qui vitia illa finxerunt, eò magis sententiarum elegantia persuadent, & facilius inherent audientium memoria, versus numerosi & ornati. Item Tragicae historiae subiiciunt oculis, parricidia, & incesta Regum malorum, & Cothurnata scelera, demonstrant. Historionum quoque impudicissimi motus, quid aliud, nisi libidines, docent, & instigant? quorum eneruata corpora & in muliebrem incessum habitumque mollita, impudicas feminas, inhonestis gestibus, mentiuntur. Quid de mimis loquar corruptelarum praesertim disciplinam? Qui docent adulteria, dum fingunt, & simulatis erudiunt ad vera. Quid Iuvenes aut virgines faciant, cum & fieri sine pudore talia, & spectari libenter ab omnibus, cernunt? Admonentur utique, quid facere possint, & inflamman- tur libidine, quae aspectu maxime concitatur; ac se quisque pro sexu, in illis imaginibus praefigurat, probantque; illa dum vident, & adherentibus vitiis, corruptiores ad cubiculari revertuntur. Nec pueri modo, quos praematuris vitiis imbui non oportet, sed etiam senes, quos peccare iam non decet, in talem vitiorum semitam prolabantur. concludit tandem. Vitanda ergo spectacula omnia; non solum, ne quid vitiorum pectoribus insideat, quae sedata & pacifica esse debent, sed ne cuius nos voluptatis consuetudo delinuat, & à Deo, atque à bonis operibus auertat.

Tertullianus quoque, infensissimos ostendit fuisse, L. de Spectaculis. cap. 17.
primos atque optimos Christianos, huiuscemodi spectaculis, atque inter alia multa sic loquitur.
Impudicitiam omnem amoliri iubemur; hoc igitur modo
etiam

Spectacula
officinae li-
bidinis.

etiam à Theatro separamur, quod est priuatum confis-
 rium impudicitiae, vbi nihil probatur, quàm quod alibi
 non probatur, ita summa gratia eius, de spurcicia pluri-
 mum concinnata est. Quod si omnis spurcicia nobis exce-
 cranda est, cur liceat audire, quod loqui non licet? Cum
 etiam scurrilitatem, & omne vanum verbum, à Deo iu-
 dicandum sciamus; cur aequè liceat videre, quæ facere
 flagitium est? Cur quæ ore prolata, coinquinant homi-
 nem, ea per oculos & aures admissa, non videntur coin-
 quinare? Cum spiritui appareant aures & oculi, nec
 possit mundus prestare, cuius apparitores inquinantur,
 habes igitur & Theatri interdictionem, de interdictione
 impudicitiae. Non minus improbat eiusmodi specta-
 cula S. Ioannes Chrysostomus. Sed puto, theatra fa-
 ciunt hæc: infranes nobis iuuenes constituunt, & incom-
 positos. Quæ hic in Ecclesia per Concionem verbi Dei ad-
 ficiuntur, illis subuertuntur: nec hoc solū, sed etiã alia. ne-
 cessarium est illos immunditia repleti. Et idem accidit,
 perinde ac si quis expurgare locum velit, in quem fons su-
 perpositus, cænum superne demittat; nam quantumcum-
 que purgaueris, rursum aliud influit. Idem hic fit, cum in-
 gressos à Theatris, immunditiam reportantes, expiaueri-
 mus; eò rursum abeuntes, minorem ac maiorem suscipi-
 unt jordem. Et S. Bernardus. Cæterum spectacula va-
 na, rogo quid corpori præstant? quid uè animæ conferre
 videntur? ac certè nihil in homine, cui curiositas proficit in-
 uenies. friuola prorsus, & inanis, ac nugatoria consola-
 tio. Et nescio quid illi durius imprecer, quàm vt sem-
 per habeat, quod requirat, qui incundæ quietis pacem fu-
 gitans, curiosa inquietudine delectatur.

Homil. 40.
 ad popul.
 Antioch.

Lib. 6. de
 Proud. Saluianus itidem, grauitèr oppugnat eiusmodi
 lasciuia spectacula; multis de causis. Talia sunt, quæ
 isthic

Hic sunt, ut ea non solum dicere, sed etiam recordari aliquis, sine pollutione non possit. Alia quippe crimina, singulas sibi ferme in nobis vindicant portiones, ut cogitationes sordidae animos, ut impudici aspectus oculos; ut auditus improbi aures, ita, ut cum ex his unum aliquid errauerit, reliqua possint carere peccatis. In Theatris vero, nihil horum reatu vacat, quia et concupiscentiis animus, et auditu aures, et aspectu oculi polluuntur, quae quidem omnia tam flagitiosa sunt, ut etiam explicare ea quissiam, atque edisserere, saluo pudore non valeat. quis enim integro verecundiae statu, dicere queat; illas rerum turpium imitationes? illas vocum et verborum obscenitates? illas motuum turpitudines? illas gestuum scditates? quae quanti sint criminis, vel hinc intelligi potest, quod et relationem sui interdicant, nonnulla quippe, etiam maxima scelera, incolumi honestate referuntur, et nominari et argui possunt, sole theatrorum sunt impuritatis, quae honeste non possunt vel accusari.

Et sane, inquit doctissimus Lipsius, plerique Theologi e priscis, cum viderent, pietatis damno, additum deumque; populum, his ludis, passim inuecti in eos, ut libidinis ac seuitiae fontes: ac bene illi.

Quamobrem laudatur Alcibiades, qui propter versus quosdam Eupolim Comaedum, in mare iussit demergi, cum hoc dicto. Tu me in scena saepe merxisti Eupoli: ego te semel in mari. Augustus quoque Caesar, Hylam Pantomimum in atrio domus suae, nemine excluso, flagellis verberavit, praetore licentiam histrionis culpante. Pyladem etiam vrbe ac Italia semouit, quod spectatorem, a quo exhibebatur, demonstrasset digito, conspicuumque fecisset. Fugienda ergo honestis conuiuis ea spectacula, quae quamcumque re turpem, aut inhonestam

Lib. 1. Sa-
turn. serm.
cap. 7.

Lycosth.
Theat.
vit. hum.
par. 2, l. 11.

Sueton. in
Augusto.

Cur fugi-
enda in-
honesti
sp. Spectacula

honestam representant; tum quod eorum actores sunt vanissimi scurræ, ingenio subdolo, versipelli animo, effrænata lingua, ac inuerecunda, peruersissimis moribus, homines sine lare & tecto; tum quod eiusmodi ludicris, tam exemplo quàm verbo, ois turpitude in respublicas inuehitur. Primò præit exemplum; quæ docendi ratio, cum vel ad res difficillimas sit expeditissima & certissima, quantam habebit vim in peccato, quod vel sine omni Magistro, humanæ corruptela naturæ, per se nimium, pro dolor, & nouit & appetit? Tum Exemplo superaddit orationem ac verba; quæ sola quidem, ad inflammandos animos quantū momenti habent? Et cum æstuanti mero cupiditati carnis, acti onis, & gestuum impura leuitas, accesserint, quis tam erit constans? qui non erit animus, qui non deiciatur?

At fabulas inquires huiusmodi Comædiæ continent, & res fictas mimi atq; histriones representant.

Li. I. c. 20. Esto: Semper tamen illud Lactantij verbum oraculi nobis loco. *Docent adulteria dum fingunt, & simularis erudiunt ad vera.* Quod idem affirmat Minutius

In Oratione. *Fœlix. Mimus vel exponit adulteria, vel monstrat: Et teneris histrio, amorem dum fingit, infligit.* Hæc quidem sic accipienda velim, vt omnes omninò, rem aliquam turpem tractantes scenicæ actiones, repudi-entur. Concedendæ tamen, imò & laudandæ alix, ac fructuosissimè conuiuuijs adhibendæ, quæ res piæ aut sacras continent, aliquamûe aut è sacra scriptura excerptam, aut è rebus gestis sanctorum historiam, quibus & honesti dignitas, atq; pulchritudo, exprimitur, & relaxati simul aspectantium animi, virtutum ardore inflammentur.

*Comædiæ
& repræ-
sentationis
sacræ pro-
bantur.*

Ad extremum & ij malè faciunt, qui tantam pen-
sunt vim in histriones effundunt, cum à Sancto Au-
gusti-

gustino dictum sit: *Donare res suas histrionibus, vitium est immane, non virtus. Et scitis, de talibus, quam sit fama frequens, cum laude, quia laudatur peccator in desideriis animæ suæ, & qui iniqua gerit, benedicitur.* Hinc Philippus Galliarum Rex, Vincentio a Beluacensi, & b Olao teste fertur dixisse. *Histrionibus dare, est demonibus immolare.* Satius ergo & hæ perditæ expensæ, in pios vsus, pauperumque inopiam subleuandam, quam in ganeones & scurras elocantur.

Tract. 100.
ad 16. cap.
Ioann.
Nimium
largi in hi-
striones.
a Specul.
hist. lib. 29.
cap. 41.
b Lib. 15.
cap. 31.

CAPVT XXX.

De scurris & morionibus.

Delectantur plerique ditiores, scurrarum atque morionum consuetudine & ineptiis, dum conuiuuntur. Sic circulatorum Indos, Alexand. Macedo ad nuptiale conuiuium adhibuit. Sic Diocletianus Imperator, Genesium quendam, arte mimum infamem, Christianos turpissimis moribus irridentem aluit. Sic Sarmentus, Romanus Eques, scurrilitate notissimus erat, & complures Romanæ nobilitatis principes, vt & Apitius Galba sub Tiberio Cæsare. De quibus Iuuenalis:

Alian. lib.
8. varia
hist.
Volatera.
li. 16. An-
throp.
Satyr. 5.

*Si potes illa pati, quæ nec Sarmentus, iniquas
Cæsaris ad mensas, nec vilis Galba tulisset.*

Sic Burram ganeonem percelebrè, natione Hispanum, Sigismundus Imperator secum habuit, què in conuiuio eum in modum onerauit argèto, vt sub pondere iam fatisceret. Sic Otto lucundus, Austriæ dux facietis hominibus summoperè delectatus legitur, inter quos summis in delitiis habuerit, quendam Vigandum à Teben, Parochum in Calenberga, pago ad Danubium. Egregium scurrarum fuisse Maximianum quendam, memorat Horatius:

Lycosth. in
Theat. vi-
ta hum.
vol. 2. li. 11.
Lazius in
Genealog.
Austriac.
lib. 2.
In 1. Epist.

Ef Manius